

Деревянко Б.В. Зловживання акціонером корпоративними правами / Б.В. Деревянко, А.В. Спичак // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 60-63.

Секція 2. Суб'єкти господарських правовідносин.

Деревянко Б. В.

професор кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Навчально-наукового інституту права СумДУ

Спичак А. В.

студентка 4 курсу Навчально-наукового інституту права СумДУ

ЗЛОВЖИВАННЯ АКЦІОНЕРОМ КОРПОРАТИВНИМИ ПРАВАМИ

Питання зловживання корпоративними правами на сьогодні залишається складним і дискусійним.

На сьогоднішній день існує велика кількість способів зловживання корпоративними правами. Користуватися ними можуть як мінори тарні, так і мажоритарні акціонери. Часто зловживання корпоративними правами допускають під час скликання та проведення загальних зборів особи, які володіють 40 і більше відсотками акцій.

Для порівняння, якщо в товаристві з обмеженою діяльністю учасника може бути виключено з товариства на основі рішення, за яке проголосували учасники, що володіють у сукупності більш як 50 відсотками загальної кількості голосів учасників товариства, то жодного засобу впливу на учасника акціонерного товариства за подібні дії чинним законодавством не передбачено.

Відповідно до статті 41 Закону України «Про господарські товариства», загальні збори визнаються правомочними, якщо в них беруть участь акціонери, що мають відповідно до статуту товариства більш як 60 відсотків голосів.

І основною проблемою в такому випадку, як зазначає І.І. Гришина, є те, що чинне законодавство не передбачає обов'язок акціонера брати участь у загальних зборах товариства, в тому числі власників значних пакетів акцій, оскільки це є його правом, і інші акціонери та суд не можуть зобов'язати його здійснювати свої права. Між тим, при відмові одного акціонера, який володіє 40 і більше відсотками голосів,

Деревянко Б.В. Зловживання акціонером корпоративними правами / Б.В. Деревянко, А.В. Спичак // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 60-63.

брати участь у загальних зборах, порушуються права інших учасників товариства проводити загальні збори і вирішувати питання, які стосуються діяльності товариства. Для прийняття рішення про виключення такого учасника з товариства повинно проголосувати більше 60 відсотків голосуючих акцій. А оскільки це неможливо, то цей акціонер і надалі може зловживати своїм правом, систематично, без поважних на те причин, не приймаючи участі у загальних зборах [1].

Унеможливити таку ситуацію пропонується застосуванням аналогією зі статтею 64 Закону України «Про господарські товариства» норми, яка б давала можливість виключити з акціонерного товариства учасника, який своїми діями перешкоджає нормальній діяльності товариства на основі рішення, за яке проголосували учасники, що володіють у сукупності більш як 50 відсотками загальної кількості голосів учасників товариства. Однак тоді буде порушено основне громадянське право – право власності.

Слід зауважити, що зловживати корпоративними правами можуть і міноритарії. Поширеним протягом останніх років стало явище корпоративного шантажу – «greenmail» («грінмейл») або «greenmailing» («грінмейлінг»). Даний термін утворився шляхом фактичного поєднання двох слів англійської мови – «blackmail (blackmailing)», що українською можна перекласти як «шантаж», та «green» – «зелений» (основний колір для сертифікатів на акції в Америці), а також «гроші», «банкноти».

В класичному варіанті «грінмейл» – це зловживання міноритарними акціонерами своїми правами з метою отримання прибутку від продажу акцій самому ж товариству, зазначає А.Д. Осинівський [2, с. 17].

Як зловживання правами в контексті «грінмейлу» можна визначати наступні дії: постійні вимоги надати інформацію про діяльність товариства; акціонери, які мають пакет акцій більше 10 %, вимагають скликання позачергових зборів та проведення перевірки фінансового-господарської діяльності правління товариства тощо. Невиконання з боку товариства цих вимог або ж інші допущені товариством

Дерев'янка Б.В. Зловживання акціонером корпоративними правами / Б.В. Дерев'янка, А.В. Спичак // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 60-63.

порушення є підставою для численних скарг до державних контролюючих органів, а також позовів до судів, в яких позивачі активно застосовують різні види забезпечення позовних вимог, які ускладнюють і навіть паралізують діяльність товариства (арешт майна, банківських рахунків, заборона проводити загальні збори акціонерів, відсторонення правління від керівництва діяльністю товариства тощо) [3]. Такі дії спричиняють негативні наслідки не тільки на отримання прибутку товариством, а й на його ділову репутацію. Як наслідок, товариство погоджується платити необґрунтовано завищену ціну за акції, щоб припинити шкідливі дії акціонера. Дії порушників часто виходять за межі поодиноких випадків і можуть набувати професійну форму. О.А. Туркот слушно зазначає, що «рейдери» зацікавлені у купівлі акцій у міноритарних акціонерів з подальшим продажем їх (через певний час) за завищеними цінами мажоритарному акціонерів [4, с. 130].

Також корпоративний шантаж нерідко використовується для здійснення недружніх поглинань. Так, наприклад, Х.Г. Колінчук підтверджує попередні думки, наголошуючи на тому, що практиці відомі випадки, коли внаслідок подання позовів акціонерами до акціонерного товариства (при цьому підстави позовних вимог особливого значення не мають) та застосування судом заходів забезпечення позову шляхом відсторонення членів правління від керівництва діяльністю товариством та призначення тимчасового правління зі складу осіб, запропонованих позивачем, за час проведення судових засідань, на яких з'ясовувалась обґрунтованість позовних вимог, та оскарження ухвали про забезпечення позову, активи товариства виводилися на інші підприємства і товариство фактично ставало фінансово неспроможним [3]. А це підтверджує, що від «грінмейлу» не може бути застраховане жодне акціонерне товариство.

На підтвердження викладеного, О.А. Туркот зазначає: «Якщо судом було прийнято рішення на користь «рейдерів», а власник товариства, на яке вчинили посягання, подає позов про визнання права власності на це майно і про зняття з нього арешту або оскаржує ухвалу про забезпечення позову, відповідно такий захід

Деревянко Б.В. Зловживання акціонером корпоративними правами / Б.В. Деревянко, А.В. Спичак // Суб'єкти господарського права: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 5 грудня 2016 року / [відп. за вип.: д.ю.н., доцент, завідувач кафедри господарського права та процесу Т.О. Мацелик, к.ю.н. доцент, доцент кафедри господарського права та процесу Л.В. Мілімко]. — Ірпінь, УДФС України, 2016. — С. 60-63.

до забезпечення позову, як зупинення продажу арештованого майна, буде виключений із арсеналу способів для захисту майна, що істотно зменшить обсяг прав сторін у судовій інстанції» [5, с. 233].

Підсумовуючи, можна сказати, що зловживання корпоративними правами будь-яким акціонером несе значну шкоду товариству. Тому, потрібно законодавчо врегулювати питання відповідальності акціонерів, які володіють значним пакетом акцій за зловживання правами під час скликання та проведення корпоративних зборів. Для усунення явища «грінмейлу» слід рекомендувати керівництву акціонерних товариств більше уваги приділяти правовій роботі на підприємстві, тобто своєчасному та якісному виконанню товариством своїх зобов'язань перед акціонерами, а також слід на рівні локальних актів встановити пропорційну залежність між кількістю акцій, наявних у акціонера та інформацією, яка йому повинна бути надана товариством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гришина І.І. Зловживання корпоративним правом акціонером під час скликання та проведення загальних зборів [Електронний ресурс] / І.І. Гришина // Сайт. — Режим доступу: <http://www.realllook.com.ua/>
2. Осиновский А.Д. Акционер против акционерного общества. — 2-е изд., переем, и доп. — СПб.: ООО «Издательство ДНК», 2006. — 384 с.
3. Колінчук Х.Г. Заборона зловживання правом у корпоративних правовідносинах [Електронний ресурс] / Х.Г. Колінчук // Сайт. — Режим доступу: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/21199/%CA>
4. Туркот О.А. Правовий захист акціонерних товариств від посягань на їх майно та органи управління : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.04 / Туркот Ольга Андріївна. — Кривий Ріг, 2015. — 240 с.
5. Туркот О.А. Норми законодавства, спрямовані на захист акціонерних товариств від посягань на їх майно та органи управління / О. А. Туркот // Науковий вісник Херсонського державного університету (Серія «Юридичні науки»). — 2014. — Вип. 2. — Т. 1. — С. 231—236.